

GS brief aan Provinciale Staten

Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Datum
27 augustus 2024

Ons kenmerk
PZH-2024-859169015
DOS-2020-0005792

Bijlagen
4

Aan Provinciale Staten

Onderwerp:

Evaluatie Centrumregeling en Beleidskader Nederlandse Limes Samenwerking 2024-2027

Geachte Statenleden,

De provincies Zuid-Holland, Utrecht en Gelderland zijn gezamenlijk locatiebeheerder ('siteholder') van het UNESCO Werelderfgoed Neder-Germaanse Limes. De locatiebeheerder is verantwoordelijk voor het behouden van de uitzonderlijke universele waarde van dit werelderfgoed en het uitdragen hiervan. De samenwerking kreeg vorm in de Centrumregeling Limessamenwerking UNESCO Werelderfgoed (<https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR657404/1>). De Centrumregeling geldt voor onbepaalde tijd, uittreding is in ieder geval tot en met 2027 niet mogelijk. Zoals afgesproken in de Centrumregeling is de regeling voor eind 2023 geëvalueerd en is de uitkomst daarvan voorgelegd aan de colleges van Gedeputeerde Staten.

Evaluatie Centrumregeling Nederlandse Limes Samenwerking (NLS)

Genoemde Centrumregeling is zowel inhoudelijk als in het kader van de gewijzigde Wet gemeenschappelijke regelingen geëvalueerd. Er is volgens de Stuurgroep van de NLS geen aanleiding de Centrumregeling aan te passen gelet op de prima verlopende huidige samenwerking. Gelet op de uitgevoerde evaluatie en genoemd besluit van de Stuurgroep hebben wij de Centrumregeling NLS ongewijzigd vastgesteld, evenals de colleges van Gedeputeerde Staten in Gelderland en Utrecht.

Beleidskader 'Trots op Limes Werelderfgoed Neder-Germaanse Limes' 2024-2027

Naast de evaluatie van de Centrumregeling heeft de Stuurgroep ook het beleidskader en de meerjarenbegroting 2024-2027 vastgesteld, onder de titel 'Trots op Limes Werelderfgoed Neder-Germaanse Limes'. Dit beleidskader is een concretisering van het Managementplan Grenzen van het Romeinse Rijk - Neder-Germaanse Limes 2021-2027 (onderdeel van het nominatiedossier voor de UNESCO Werelderfgoed-status).

In uw begroting is een jaarlijkse, provinciale bijdrage van € 180.000,- opgenomen. Ook de provincies Gelderland en Utrecht dragen jaarlijks € 180.000 bij aan de NLS. Hiervoor wordt door het sitebureau van de NLS gewerkt aan de uitvoering van het managementplan dat ten grondslag ligt aan de plaatsing van de Neder-Germaanse Limes op de Werelderfgoedlijst van UNESCO. Belangrijke taken van de NLS zijn de ondersteuning van de Nederlandse Limes gemeenten bij het opstellen en uitvoeren van de Individuele Management Plannen (IMP's) en de gezamenlijke communicatie.

Na de verzilvering van de UNESCO Werelderfgoed status zijn de werkzaamheden van de NLS veranderd. Waar de focus tot 2023 lag op de nominatie van de Limes als Werelderfgoed en de regelgeving rondom de bescherming ervan, ligt de focus in het beleidskader op het beter beleefbaar en zichtbaar maken van de Limes en op kennis borgen en uitwisselen. Dit is in lijn met de verplichtingen die gelden voor UNESCO Werelderfgoed: behouden en beschermen voor toekomstige generaties én het zichtbaar maken ervan via publieksbereik en educatie.

Vanwege deze veranderende rol van de NLS wordt een verhoging van de jaarlijkse bijdrage per provincie van € 95.000,- voorgesteld. Hierdoor wordt de jaarlijkse bijdrage € 275.000,- vanaf 2025 doorlopend in 2026 en 2027. Met genoemde verhoging van de jaarlijkse, provinciale bijdrage wordt de uitvoering van de taken van de werkgroepen Bescherming en Publiek en het opstellen van adviezen vanuit het Kwaliteitsteam NLS mogelijk gemaakt. Aangezien de werkzaamheden met betrekking tot publieksbereik en educatie in lijn liggen met die van de Erfgoedlijn Neder-Germaanse Limes, is het voorstel om bij de Begroting 2025 het budget voor de erfgoedlijnen te benutten voor de verhoging van de bijdrage aan NLS en dit te herhalen in 2026 en 2027. Op deze manier wordt de inzet op publieksbereik en educatie tevens ingebed in het landelijke verhaal van de Neder-Germaanse Limes.

In de provincie Utrecht wordt de verhoging van de jaarlijkse provinciale bijdrage in 2025, 2026 en 2027 meegenomen bij de vaststelling van de nieuwe Erfgoedvisie. In Gelderland wordt de door de NLS gevraagde budgetverhoging opgenomen in de najaarsnota en verwerkt in de begroting - 2025 van Provinciale Staten (PS) en wordt dit herhaald in 2026 en 2027.

Intensivering van de huidige samenwerking binnen de NLS leidt tot een vergroting van de internationale betekenis en bekendheid van het UNESCO Werelderfgoed Neder-Germaanse Limes. Voorbeelden hiervan zijn de huidige samenwerking met de Duitse partners in de deelstaten Rijnland Palts en Noord Rijn Westfalen (inclusief het opstellen van een quick scan Europese fondsenwerving), de afronding van het project 'Bridging the North Sea' over archeologisch onderzoek en publieksbereik in de kustzones rondom de Noordzee eind 2024 (zie www.bridgingthenorthsea.org) en de kansen voor aansluiting vanuit genoemde internationale netwerken met het Interreg netwerk 'Virtual and Smart Cultural Tourism'.

Naast internationale samenwerking rondom de Limes, is er sprake van actieve participatie met gemeenten, vrijwilligers, maatschappelijke organisaties, universiteiten en bedrijven in de erfgoedlijn Neder-Germaanse Limes.

De bijgevoegde brief is aan de Nederlandse Limes Samenwerking (NLS) verzonden. Ook de leden van de Netwerktafel Erfgoedlijn Neder-Germaanse Limes Zuid-Holland zullen wij hierover informeren.

Met de ongewijzigde Centrumregeling Limesamenwerking en het beleidskader 'Trots op Werelderfgoed Neder-Germaanse Limes' gaat de provincie Zuid-Holland samen met alle betrokkenen vol enthousiasme aan de slag om dit unieke erfgoed beter zichtbaar te maken zodat de huidige toekomstige generaties hier volop van kunnen genieten.

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris,

voorzitter,

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

drs. J. Smit

Bijlagen

1. GS brief aan de Nederlandse Limes Samenwerking
2. Beleidskader 'Trots op Werelderfgoed Limes' 2024 - 2027 van de Nederlandse Limes Samenwerking
3. Evaluatie Centrumregeling Nederlandse Limes Samenwerking
4. Centrumregeling Nederlandse Limes Samenwerking